A. Bonczewsky
10 May Str.
Ansonia, Conn.

СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 6-го Цвѣтня 1899. | Число 14.

Календарь.

Цвѣтень.

6	Ч.	БЛАГОВѢЩЕНІЕ
7	П.	Гавріила
8	С.	Матроны. Мануила
9	Н.	4. ПОСТА. Иларіона
10	П.	Марка
11	В.	Іоанна лѣств.
12	С.	Ипатія (Поклоны)

Змѣстъ

Вôдкрыте письмо къ всѣмъ рускимъ гр. кат. священникамъ. — Якъ газдувати канадійцямъ? — Піяньство, якъ недугъ, з его шкôдными наслѣдками. — Вѣсти зъ Канады. — Вѣсти взъ старого краю. — Новинки. — Фейлетонъ: Голгофта. — ...тихъ: Золоти гадки. — Финляндія и Росія. — Оголошеня.

УВАГА.

...отячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячно до касіера:

Mr. Kond. Kotuczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара вôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

Вôдкрыте письмо къ всѣмъ рускимъ гр. кат. священникамъ.

Всечест. оо. и возлюбл. въ Христѣ Братя!

Мы по волѣ Божôй, та препорученя нашихъ старокраевыхъ епископôвъ, обняли душпастырства на сей свобôднôй пространнôй чужинѣ, щобы нашому рускому народови показати путь до небесныхъ благъ. Мы зъ тревогою вложили на нашй слабй рамена тяжкй обовязки, бути духовными пастырями повѣреного намъ стада, не предвижуючи при тôмъ, якій богатый ждъ насъ тутъ стрѣтивъ ...то по поводу: обстоятельствъ запутаныхъ, устройствъ цѣлкомъ змѣненыхъ, а въ додатокъ безъ власти духовнои, безъ порады, безъ авторитета, а що найгôрше, безъ звязи братерскои, тои правдивои осолоды пожитя суспôльного. Изъ взгляду отже на тй наведенй обстоятельства, та въ виду:

По перше, що наше духовне стадо збаламучене, починае своею природною духовною властією помѣтоватись, та по свому усмотреню въ духовнй справы вмѣшуватись.

По друге, що притрафляють ся и такй выпадки, де парафіяне мають правдивй поводы на свого священника поскаржитись, но не знаходячи вôдповѣднои духовнои инстанціи, до котрои бы могли удати ся, та звычайно въ такихъ случаяхъ по газетахъ свою справу розмазують, наносячи тымъ ганьбячій деморализуючій ударъ, не лишь свому настоятелеви духовному, но заразомъ и всему рускому священьству.

По трете, що не маемо тутъ отвѣтно вымогамъ нашого старославяньского обряда, правильнои та легальнои власти; що слѣдовательно;

Отже по четверте, айрискй рим. кат. епископы, яко не свѣдомй нашого обряда, непонимаючй потребъ, та не знаючй звычаѣвъ нашого руского народа, а тымъ менше условій нашои зъ римскою церквою, заключенои уніи — невôдповѣднй для насъ настоятелѣ.

По пяте, що будують ся по такихъ мѣсцевостяхъ церкви, де ихъ цѣлкомъ не потрѣбно, та котрй потому, вслѣдствіе довгу, бувають не рѣдко, на ліцитаційну спродажь выставленй.

По шесте, що декотрй парафіяне такъ званй „кураторе“, выкликуючи роздоры и непорозумѣня мѣжь народомъ, а священникомъ — поводують зачастй замѣны священникôвъ на парохіи и то неразъ зъ кривдою моральною для самыхъ парафіянъ; та въ виду наконецъ:

По семе, що самъ народъ безъ потребы, та безъ порозумѣня ся зô священникомъ, удаесь зъ просьбою въ еписк. Ординаріатъ о надане ему священника — потрѣбно намъ всѣмъ доконьче, въ цѣли успѣваня нашого духовного посланництва та наданя нашои церкви, дуже пожаданного авторитета, злучитись въ одну братерску спôлку с. е. основати вже по 3 разы почате, но розлетѣвше ся товариство пôдъ назвою: Духовне братство гр. кат. священникôвъ въ Америцѣ пôдъ покровительствомъ св. N. N. Тое одиноке на разѣ средство вылѣчить рану нанесену нашôй церкви, тое „Единіе духа въ союзѣ мира“ приблизить сынôвъ одной матери Руси въ любвѣ къ змагаючому ся полезному труду въ виноградѣ Христовôмъ для морального и матеріяльного блага нашого руского народа.

Прочь про тое зъ прозвищами та дѣленемъ ся на галицийско-польско-украиньско-рушиньскихъ, та на унгарско-мадярско-словеньско рускихъ священникôвъ. Всѣ мы рускй священники гр. кат. обряда, та лучше всего называти и писатись намъ: рускій священникъ.

Прочь зъ партійными подѣлеными переконанями, о языцѣ літературнôмъ, то лишимъ тымчасомъ на сторонѣ; мы не прійшли въ Америку розбирати квестіи філологічныхъ, то дѣло второстепенне, оно само зъ часомъ уложить зя. Намъ служити самоотвержено рускôй нашôй церкви, щобы „слово Боже богатно вселяло ся“ въ повѣрене намъ стадо: намъ, посредствомъ школъ и читаленъ, просвѣщати въ рускôмъ дусѣ нашъ народъ абы остеречи его вôдъ вынародовленя. Не новый то аксіомъ: що священьство звязане тѣсно зъ розвитемъ и судьбою кождого народа. Якй-бо священники, таке грядуче поколѣне, такій народъ. Ось основна мысль нашои миссіи, котрои важнôсть давно вже поняли другй щасливійшй вôдъ насъ въ Америку еміґрувавшй народы, а взглядно священники.

До дѣла Всеч. оо. и возл. въ Христѣ Братя! — Зойдѣмъ ся доконче въ одну мѣсцевôсть, вôткрыймо нашй серця, подаймо собѣ руки братерскй до спôльнои працѣ на однôй нивѣ та утворѣмъ братство духовне на статутахъ, котре улекшить намъ трудѣ въ миссійныхъ нашихъ змаганяхъ, та посредствомъ котрого мы зъ однои стороны, знайдемо такъ вельми пожаданый „modus vivendi“, а зъ другой знову стороны станемъ на становищи правдивыхъ душпастырей, та просвѣтителѣвъ и проводникôвъ народа. Щобы сей проектъ успѣшнѣйше и чимъ борше въ житє впровадити було можна, изволять о тôмъ Всеч. оо. изъявити свое мнѣне въ нашихъ рускихъ газетахъ, и то: Угорскй братя въ „А. Р. Вѣстику“ а галицкй въ „Свободѣ“ а пп. редакторы ачей намъ не вôдкажуть мѣсця въ своихъ газетахъ.

Изволять и про то Всеч. оо. высказаніемъ свого мнѣнія поспѣшати абы по крайней мѣрѣ до Великодня можна було обчислити та узнати хто есть противъ, а хто за? Та щобы уконституованемъ товариства выготовленемъ статутôвъ та якъ повысше сказано, введеніемъ въ жите сего полезного братства, можна було внетъ по Великодни занятись, та до загального зъѣзду, на первй головнй зборы, мѣсце и день означити.

Зъ Богомъ братя въ Христѣ напередъ! щобы насъ колись исторія Руси амер. за нашу недбалôсть не осудила.

Зъ поздоровленемъ братерскимъ. Вашъ искренный въ Хр. братъ:

О. А. Обушкевичъ.

Сесе вôдкрыте письмо о. Т. Сбушкевича радо мѣстимо, пôддаючи его змѣстъ прилюднôй дискусіи, при чôмъ завважаемо, що и вôдъ себе маемо чимало сказати на ту тему. — Ред.

Якъ газдувати канадійцямъ?

На дняхъ одержали мы зъ Сифтонъ, въ Канадѣ, дописъ, котру хочь не помѣщаемо въ цѣлости та за те подамо въ коротцѣ змѣстъ тои дописи, зъ додаткомъ декихъ увагъ, котрй можуть придати ся не лишь сифтоньскôй рускôй громадѣ, але всѣмъ канадійскимъ Русинамъ. Въ тôй дописи, доносить намъ нашъ дописуватель, що на Сифтонъ ще въ 1898 р. стали складати грошѣ на побудоване божого храму та, що касіеромъ тыхъ грошей ставъ оденъ зъ громадянъ. Той касіерь чомусь уважавъ за потрѣбне не здавати нѣкому рахункôвъ зъ узбираныхъ грошей, не пытатись о пораду громадянъ що робити и якъ, а поступати и робити все на власну руку. И такъ безъ вѣдомости громадянъ взявъ вôдъ якихсь шалапутôвъ запомогу на церковь, не кажучи нѣкому кôлько, на свою руку закуплюе якйсь дошки чи матеріялъ на церковь, словомъ, поступае такъ немовь бы то вôнъ оденъ становивъ цѣлу громаду.

Мы поки що, не хочемо назвати того касіера по имени, бо думаемо, що вôнъ вразумить ся и не буде стрѣляти такихъ дурницьь, котрй можуть впасти на головы другихъ людей, а звертаемось до всѣхъ Русинôвъ въ Канадѣ, щобъ они въ церковнôй господарцѣ поступали такъ:

Перша и найважнѣйша рѣчь, щобъ нашй Русины не приймали вôдъ непрошеныхъ опѣкунôвъ жаднои жебранины, бо се понижае людску гôднôсть, а се звѣстне кождому, що нѣхто не дасть вамъ цента, якъ не бачить въ тôмъ свого интересу.

Друге: якъ бажаете на своѣй фармѣ мати церковь, школу чи читальну, то завязуйте комітетъ, котрый въ имени цѣлои громады мае занятись будовою. Тôлько-жь най такій комітетъ не думае собѣ, що вôнъ есть паномъ житя и смерти, та що ему лишь захоче ся, може зробити, бо надъ нимъ есть еще старша власть, а то вѣче (мітінґъ) всѣхъ громадянъ, котрй подають свои гадки, а бôльшость голосôвъ всѣхъ громадянъ за такою то справою, мае бути правомъ для комітету. До того комітету, якъ знаемо, належить и касіерь. Тôлько жь най знову собѣ касіерь не гадае, що людскими грошми можъ такъ орудувати якъ своими, а такъ само не вольно ему на власну руку закуповувати жадныхъ матеріялôвъ будôвляныхъ, входити зъ кимъ небудь въ угоды що до будовы, безъ попереднои на те згоды цѣлого комітету (церковнои рады). Для певности, найлучше такого касіера поставити пôдъ кавцію, а вôнъ що певного означеного часу мае складати рахунокъ. де и на що грошѣ выдавъ.

Такъ водить ся всюды мѣжь людьми, бо инакше не було-бъ ладу якъ бы кождый робивъ на свою власну руку. Най нашй люде не лякають ся, не встыдають ся заговорити на такихъ мітінгахъ про свои справы, най не мовчать, бо звычайно такъ буває, що нашь чоловѣкъ якъ выйде зъ такого зôбраня, де мовчавъ якъ заклятый, ажь по за очи вôдгрожуесь и кричить що ему дѣе ся кривда.

Высказуйте свои гадки мѣжь собою въ очи, лишь не зъ гнѣвомъ, а по доброму, вказуючи по пріятельски якъ бы оно повинно бути, а якъ нѣ. Такимъ способомъ вы дôйдете до ладу и гаразду, самй себе станете шанувати и другй люде васъ пошанують.

Піяньство, якъ недугъ, зъ его шкôдными наслѣдками.

Маючи на увазѣ застрашаючо розповсюднене піяньство и его шкôднй наслѣдки, хочу тымъ разомъ побесѣдувати зъ читателями на ту тему. Та заки приступлю до того предмету, мушу заявити, що бесѣдуючи про піяньство, я зовсѣмъ не гадаю стати проповѣдникомъ воздержности, щобъ заперестати цѣлковито вживати горячихъ напоѣвъ, а, якъ лѣкарь, хочу лишь сказати, що піяньство есть не лишь грѣхомъ, якъ люде звычайно думають, но просто недугомъ зъ най-

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

ГОЛГОФТА.

Нарисъ Йоганнеса Шляфа.

Се знаете, що въ тыждень по святѣ Пассахъ, попроваджено Учителя зъ обома злочинцями на мѣсце суду.

Радый, що по довгихъ годинахъ повнои мукъ ...моты въ городѣ ґетсеманьскôмъ прійшла хвиля освободженя, передавъ себе своимъ ворогамъ и противникамъ. Немовь веденый рукою свого Отця, ишовъ вôнъ на стрѣчу своѣй тихôй борбѣ, ишовъ якъ велитень помѣжь всѣми боевниками, ишовъ якъ леґіонъ противъ леґіона.

Поцѣлуй Юды не пѣкъ вже огнемъ его душѣ, не чувъ вôнъ вже жалю и болю изза того, що его ученики поутѣкали.

Бувъ вôнъ царемъ безмежныхъ стеричныхъ просторôвъ, просторôвъ великого единьства тогды, коли по его лици сплывали плювотины его противникôвъ, коли удары каньчукôвъ дерли его тѣло. А коли на глумъ заложено багряницю на его плечѣ, вдавлено на голову терновый вѣнокъ, а въ руку на посмѣхъ вложено жезло, тогды стоявъ вôнъ у своѣй таемничôй королѣвскôй величи, вôнъ побѣдникъ, котрого царство не зô свѣта сего.

Немовь оклики его вôйскъ гудѣли довкола него скаженй крики ворогôвъ; але вôнъ ихъ одинокимъ королемъ, а они всѣ его пôддаными, що мусѣли поклонити ся передъ покорою его выгляду и мусѣли чудувати ся.

Такъ стоявъ вôнъ вывысшеный, вслухавши ся всѣми змыслами въ тишину единьства; вôнъ терплячій царь будучихъ поколѣнь, що поверне иншимъ а прецѣ такимъ самымъ, все единымъ и таемничимъ, що вродивши ся зъ единьства тогды, коли свѣтъ змѣняе свою дорогу, розпôчне въ нѣмъ нове жите.

Бо коли розъяснить ся понадъ народами, коли згине вже неспокôй передъ надлюдскими границями, тогды вôнъ воскресне...

Але теперь стоявъ вôнъ понадъ ними, межи ними и все рôвный и той самый надслухувавъ тои безмежнои мовы свѣта, вѣчно нѣмои, понимаючи еи однакъ зовсѣмъ; вôнъ лишь перечувавъ ту кôнцеву тишину единьства, якою обнятый и рôвный єѣ, мавъ перенятн нове плодотворне свѣтове слово; вôнъ вслухувавъ ся въ ту кôнцеву тишину, що є всѣмъ, въ якôй е всьо и якои филѣ гублять ся самй въ собѣ.

*

Въ долину вôдъ Сіону улицями Безеты на пôвнôчну верховину Голгофты.

Якъ Адамъ хиляючи ся, вôнъ новый Адамъ ишовъ сонно, въ певности и непевности ишовъ напротивъ того сну, въ котрôмъ зъявила ся першому Адамови товаришка на то, щобъ они, подвійне единьство, стали творцями великого единьства имъ подôбныхъ, котре ширить ся по свѣтѣ ажь дочасу, коли его сила спинить ся на новôй, не перечутôй силѣ, зъ него самого вытворенôй.

Але теперь на покалѣченыхъ, дрожачихъ раменахъ нѣсъ сей посередникъ хрестъ свôй помѣжь обома злочинцями.

И стало ся, що побачивъ передъ собою руку Отця свого...

Легко стали затемнювати ся очи его, поволи перейшовъ бôль его ранъ въ незрозумѣлу роскôшь, свѣтъ закрутивъ ся ему, свѣдомôсть его затемнювала ся, члены тѣла задрожаля роскôшно, темѣнь запанувала довкола него... И вôнъ упавъ...

*

Але сильна воля пôдвела его, бо почувъ жалôснй плачѣ и коли станувъ вôнъ хитаючи, ся засвѣтило ся ясно око его и вôнъ побачивъ передъ собою войска, высокихъ, широкоплечихъ Ґерманôвъ, малыхъ, о бронзовôй красцѣ тѣла и темныхъ очахъ Сирійцѣвъ, а циренейскій селянинъ двигавъ его хрестъ передъ нимъ. За нимъ товпило ся много людей и плакало, але вôнъ промовивъ и потѣшавъ ихъ, а передовсѣмъ жѣнки, що простягали руки до него...

И дальше ступавъ вôнъ, пошпортуючи ся, ногами, зъ котрыхъ плыла кровь на твердый, вапнистый ґрунтъ горы, а на его деколи нервово дрожаче лице, на него самого, що ишовъ самотный середъ тои товпы, глядѣли тысячѣ людей, ожидаючи одного слова однои заповѣди.

Гôркій усмѣхъ появивъ ся на его кервавыхъ устахъ... Бо ажь тогды, коли вôнъ вôддасть духа, свого духа, коли яснôсть розширить ся понадъ народами, въ тôмъ часѣ усовершіеня, тогды вôнъ вôдкрые себе цѣлкомъ и стане однымъ и всѣмъ, веселымъ мѣжь веселыми, сумнымъ мѣжь сумными, вôнъ, що колись такъ самôтно страждавъ...

Незрозумѣлй то дороги, по котрыхъ вôнъ знову поверне и тй перемѣны, зъ котрыхъ духъ и матерія на ново его сотворять и пошлють его якъ таемного цѣсаря таемныхъ народôвъ, пана вѣчнои силы...

*

Коли вже були на горѣ, стояли въ спецѣ, бо день бувъ парный...

Войско и послугачѣ закопували хресты въ землю. А хрестъ Учителя бувъ высшій понадъ хресты обохъ злочинцѣвъ. На горѣ висѣла на глумъ жидамъ зъ повелѣня намѣстника въ трехъ мовахъ написана таблиця: „Йсусъ назорейскій — царь жидôвскій!“

Такъ на глумъ вывисшено Учителя...

А потôмъ роздягнули его зъ багряницѣ и зъ одежи и пôднесли разомъ зъ двома злочинцями на хрестъ; прибили ему руки и ноги цвяхами, примоцьовуючи его до хреста.

Такъ висѣло его кроваве, покалѣчене тѣло; а голову зъ муки звѣсивъ вôнъ, чоловѣкъ въ боляхъ жѣнкою на свѣтъ приведеный, страждаючи и умираючи.

Коли почувъ ихъ крикъ, въ груди его збудила ся злôсть и гнѣвъ Бога Саваофтъ, що сказавъ колись слово: „Око за око, а зубъ за зубъ.“ Але за хвилю перемôгъ силу свою людску и моливъ ся:

— Отче, прости имъ, бо не знають, що чинять.

*

И въ повѣтрю ставало чимъ разъ парнѣйше; пусте вапнисте камѣне горѣло пôдъ ногами людей, але они полишили ся ожидати его смерти.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зо стороны першои)

шкôдливѣйшими наслѣдками, не лишь для душѣ въ понятю моралѣ и норовственности, но и для цѣлои конституціи и організаціи чоловѣка, въ понятю ослабленя и змѣны функціи всѣхъ его органôвъ, а затѣмъ руйнаціею цѣлого чоловѣка.

Лихо не лежить въ уживаню напоѣвъ а въ надуживаню ихъ то есть въ уживаню ихъ въ великôй скôлькости. Уживане напоѣвъ въ малôй скôлькости отъ такъ одну чарку горѣвки на день и одну або двѣ склянки пива не лишь не шкôдливо для організма, а навѣть пожиточне для побудженя апетита и пôдкрѣпленя силъ и енергіи чоловѣка; но вживане тыхъ напоѣвъ безъ мѣры и числа до цѣлковитого опянѣня и утраты памяти — ось що шкôдливо!...

Піяньство, якъ слабôсть, треба поставити въ рядѣ зъ морфинізмомъ, то есть, привичкою все принимати морфину, вôдъ котрои чоловѣкъ, що звыкъ до неи, не може повздержати ся, помимо того, що знакомй и пріятелѣ а навѣть вôнъ самъ вказують ему на шкôдливôсть тои привычки для его конституціи и організма. Те саме дасть ся сказати про привичку піячити: хто разъ звыкне до чарки, опôсля не въ силѣ вôдъ неи вôдорватись, помимо того, що вôнь знае про шкôдливôсть свого вчинку, та помимо того, що въ тверезôмъ станѣ вôнъ не тôлько знакомымъ, пріятелямъ и родинѣ, але самъ собѣ обѣцюе свято не пити бôльше. Но якась непоборима сила тягне его до тои нещасной чарки и вôнъ не може еи выречи ся! — Дѣло въ тôмъ, що горячй напоѣ, подôбно якъ морфина и опіють, вплывають шкôдливо на нервы, розтроюють ихъ вражливôсть и чуткôсть, а наслѣдкомъ того убивають силу волѣ. Коли разъ чоловѣкъ стратить силу волѣ, вôнъ не може здержатись вôдъ страстей, привичокъ и втѣхъ, що его мучать десь тамъ у его нутрѣ.

Привички пяниць звычайно грѣшнй а то завдяки неправильнôй функціи мозга и нервôвъ пôдъ вплывомъ алькоголя и якъ звѣстно бôльшому нахилови до зла, якъ до добра. Тôлько чоловѣкъ зъ здоровымъ розсудкомъ, льогічнымъ мысленемъ и понимапемъ добра и зла, при истнуючôй силѣ волѣ, въ силѣ здержатись вôдъ принаджуючого и притягаючого грѣха. Пяниця, на жаль, не мае тыхъ прикметъ, бо совѣсть приспана въ нѣмъ алькоголемъ и дуже рѣдко прокидуесь.

Пяницѣ досыть часто допущають ся великихъ проступкôвъ не лишь въ хвили похмѣля, коли они не знають, що творять, и не суть вôдвѣчальнй за свои вчинки, но часто лучаесь, що допустять ся злого въ тверезôмъ станѣ, при повнôй свѣдомости а то зъ браку силы волѣ.

На нещасте горячй напоѣ вплывають на нервы такъ, що коли чоловѣкъ зачне пити, вôнъ дôстае охоту пити чимъ разъ бôльше, его силою тягне до питя, а коли нервы разъ до того привыкли, они жадають чимъ разъ бôльше того напою до ихъ подроченя. Треба однакъ признати, що нахилъ до піяньства не все есть наслѣдкомъ привички до горячихъ напоѣвъ, а иподѣ оно переходить въ спадщинѣ по родичахъ або прародичахъ, за чимъ промовляе та обставина, що деколи въ якôйсь фамиліи находимо досыть членôвъ-пяниць. Дѣло въ тôмъ, що такй люде часто мають вроджену слабôсть волѣ, вродженый недостатокъ запанувати надъ собою, вроджену жажду до наркотикôвъ и розличныхъ отруй. Зъ того ясно, що піяньство не все есть грѣхомъ, якъ звычайно люде кажуть, а часто навѣть слабостю, а яко таку треба еи лѣчити подôбно всѣмъ другимъ недугамъ.

Треба тôлько звернути увагу на те, що часто не лишь мужчины, но и женщины навѣть образованй, и честнй, котри мають высшй людскй идеалы, навѣть они деколи суть пяницями; що часами самй чистй душѣ и высшй умы якъ поеты, авторы, фільозофы, професоры и т. д., вôддають ся піяньству, но мало того, неразъ найкраснй душѣ, безкорыстовнй умы пôдъ вплывомъ поганои покусы — алькоголя, — перемѣняють ся въ холодныхъ, злыхъ и корыстовныхъ приклонникôвъ Бахуса — грецкого митологічного бога піяньства — щобъ бôльше переконати ся въ тôмъ, що піяньство есть слабостю.

Зъ того понятна конечнôсть власного розпôзнаваня того недуга и можливе скоре лѣчене его при помочи переконуваня пяницѣ и стараня вôдтягнути его всѣми способами вôдъ принятои нимъ неправнои и небезпечнои дороги, а се вдасть ся, если піяньство ще не зайшло далеко а дана людина не стратила ще цѣлковито способности волѣ.

Взявши пôдъ розвагу нещасливй наслѣдки піяньства такъ въ норовственнôмъ якъ фізичнôмъ и матеріяльнôмъ вôдношеню, котрй кождому звѣстнй, то-жь буде се злишнымъ розводитись надъ ними, а я можу тôлько порадити читателямъ здержуватись вôдъ горячихъ напоѣвъ и пити ихъ дуже мало а найлучше зовсѣмъ ихъ не вживати. Головно важне оно для робôтникôвъ, бо они пропиваючи кервавo запрацюванй центы, не въ силѣ удержати своеи нещасливои родины, котра зовсѣмъ невинно оплачуе грѣхъ батька плачомъ, терпѣнемъ и сварнею, а що часто лучаесь пяниця обкладае рôдныхъ кулаками а деколи се кôнчить ся убійствомъ.

На закôнчене я, якъ лѣкарь, хочу ще дати читателямъ, головно робôтникамъ, малу пересторогу. Зважившы то, що робôтники лѣтомъ при горячôй роботѣ на фабрикахъ и заводахъ, привикли по бôльшôй части гасити заодно мучачу ихъ, наслѣдкомъ сильного прѣтя, спрагу, безконечнымъ числомъ склянокъ пива, такимъ способомъ поневоли втягають ся въ піяньство зъ его наслѣдками, я хочу имъ вказати на тане средство, що прекрасно гасить спрагу, а именно склянку чистои воды найлучше переваренои, зъ придачею кôлька капель лимоннои або фосфорнои кислоты, котру можь купити за кôлька центôвъ въ аптицѣ и все еи носити зъ собою въ фляшчинѣ.

Д-ръ С. Блюмбергъ.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ

Весѣле на Сифтонѣ.

Вô второкъ рано, десь коло осьмои годины просить мене молода вôдданиця на весѣля. Я ставъ такій веселый, тай кажу до жѣнки:

— Отъ, видишь, жѣнко, за насъ люде и ту не забувають; а то гарно, що пôдемъ трохи мѣжь людей, тай забавимось по старому.

Десь коло десятои годины зôбравъ ся я зъ жѣнкою якъ Панъ-Бôгъ приказавъ тай гайда въ дорогу. Ино я вылѣзъ зъ корчѣвъ на дорогу, бачу, йде якійсь чоловяга. Я поздоровивъ ся зъ нимъ, тай пытаю, куды ему дорога. Той зразу не хотѣвъ сказати, але потôмъ говорить, що иде вязати до купы двое людей. Якъ я дôзнавъ ся, то се бувъ польскій пôпъ, родомъ зъ Галичины.

Перейшли мы пѣхотою тыхъ двѣ мили, де мало бути весѣле; вступаемо въ хату, а тамъ людей, якъ на ярмарцѣ, выжидають нетерпеливо попа. Мы привитались, я зъ жѣнкою садимось на лаву, а молодята бухъ на колѣна пôдъ поповске благословене. Але пôпъ каже солоденько по польски:

— Нѣ, мои любй пріятелѣ, я мушу перше вôдправити богослужене, а потому ажь васъ звѣнчаю.

— Дякую! — каже газда.

— То не дякую, — вôдповѣдае пôпъ — бо то за грошѣ.

Вôдправивъ вôнъ то набоженьство, котрого нѣхто не розумѣвъ, помурликавъ по своему, а дякъ знову спѣвавъ по руски, тай засадили гостей за стôлъ. Давали намъ ѣсти всѣлякои всячины, а коли мы вже трохи поживили ся, рускій дякъ заспѣвавъ „многая лѣта“, а зъ другого кутика пôдтягали „вѣчная память“, ажь ту вкôнци вылазить чоловяга тай строить скрипку. Всѣхъ взяла охота до танцю, навѣть французкій пôпъ не втерпѣвъ, — пустивъ ся въ коло. Гуляе вже такъ, що ажь хата ходить та на нещасте погаркали ся чогось зъ органістымъ, зъ чого прійшло до бійки. Однй люде стояли за органістымъ, а другй за попомъ ажь вкôнци оба повтѣкали кождый въ свою сторону.

Отъ такъ то вôдправили мы то славне весѣле.

Канадієць.

Зъ Dauphin, Man.

У насъ въ околици Dauphin водить ся мѣжь рускими людьми по старому. Тамъ у васъ въ Спол. Державахъ суть „бомы“, котрй волочать ся зъ мѣсця на мѣсце, передумуючи надъ тымъ, якъ бы то выжити легкимъ коштомъ, а мы ту маемо французкихъ и россійскихъ волоцюгôвъ, що хотять спасати нашй душѣ.

Недавно зайшовъ ту россійскій волоцюга, котрый згромаджуе людей, бере вôдъ нихъ пôдписы, що нѣбы то они годять ся на россійску вѣру. Такій збôръ бувъ на Сифтонѣ, а за тй пôдписы давали нагороду по бохонцеви хлѣба, а навѣть цукорки давали.

Розумнѣйшй, що приглядались тôй цѣлôй комедіи, лишь раменами здвигали. Чи довго ще будемо мы такй темнй и бѣднй, що не потрафимо пошанувати самй себе, а давати себе будемо на посмѣховиско людске?

Розважте братя надъ тымъ и призадумайтесь!

Предплатникъ „Свободы.“

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Мѣжь иншими справами надъ котрыми радить теперь галицкій краевый соймъ, есть проектъ до закона будôвляного для сѣлъ, мѣстъ та мѣсточокъ. Той законъ ухвалить соймъ, але стане вôнъ новымъ тягаромъ для сѣльского населеня въ Галичинѣ. Ось що пише „Громадскій Голосъ“ про ту справу:

Найважнѣйшй постановы будôвляні — то приписы, якъ мае ся будувати хлопску хату.

Кожда изба въ хатѣ мае бути найменше 2 метры 20 цм. (близько 4 лôктѣ) высока. Вôкно 80 цм. высоке, 50 широке. Высокôсть дверей 3 лôктѣ (180 цм.), ширôкость 80 цм. (1.25). Розумѣе ся, се все е жаданя найнизшй для хатъ сѣльскихъ. Для хатъ по мѣсточкахъ постановы твердшй. Не вôльно будувати хатъ безъ комнôвъ. Пѣчь и кухня мають стояти на вôдповѣднôмъ пôдмурованю. Коли е пѣчь пекарска, то коминъ мусить бути до 1½ метра широкій. Стѣну, при котрôй стоить коминъ, треба на пôвъ метра збудувати зъ цеглы або зъ каменя.

Стѣну, при котрôй стоить пѣчь та кухня, треба на метеръ побудовати зъ цеглы або каменя.

Вже зъ того видно, що не абы хто зможе на селѣ таку хату сфундувати. Найпышнѣйшй хаты по селахъ не вôдповѣдають теперь наведенымъ вымогамъ закона. А прецѣнь до теперь зъ великимъ нараженемъ свого маетку будують такй хаты лишь богатшй хлопы. Бѣднѣйшй селяне, халупники такои палаты будувати не будуть въ силѣ. Треба до того панамъ законодавцямъ тямити, що теперь е часы крайного зубоженя и упадку хлопскои клясы, еи повнои руины. Теперь, коли шляхотска господарка зруйнувала селянина индемнізаціями, пропінаціями, шарварками, несправедливымъ клясованемъ его грунтôвъ, — довела до жебрачои торбы, — теперь не пора выдавати законы, котрыхъ хлопъ на своѣй шкôрѣ не выдержить.

А пригляньмо ся, якъ зростуть тягары бѣднѣйшого хлопа, якъ бы ухвалено той законъ. Теперь збудуе селянинъ хату, коли мае будôвляный матеріялъ не далеко, — за якихъ 70 до 100 злр. Бѣдный селянинъ подальше вôдъ лѣсôвъ, збудуе хату за 120 до 170 злр.

У насъ заробкôвъ нема, позичити грошей на малый процентъ трудно, — то навѣть такій выдатокъ приходить для нашихъ людей дуже тяжко перенести, — а неразъ вôнъ опутуе чоловѣка въ довги на цѣле житє.

Вôдъ нового закона стане о много тяжше. Пôсля обчисленя будôвничихъ сама пѣчь и коминъ та стѣны при нихъ будуть коштувати вôдъ 70 до 80 злр. А вôдповѣдно до того зростуть такожь и кошты будôвлѣ и цѣлои хаты. Коли згадаемо, що въ нашôмъ краю е понадъ половина мешканцѣвъ, що мають лишь хату або хату и огородъ та до 2½ морга поля, — то зрозумѣе кождый, що имъ анѣ думати не можна о збудуваню приписанои хаты.

Е за границею законъ, що селянинъ мусить будувати просторy, гарну хату, — але за границею нѣхто такъ передъ тымъ не нищивъ; за границею нпр. у Швайцаріи хлопскй спôлки въ краю, вôдъ нашого 3 разы меншôмъ, за однй молочнй выробы заробляють коло ... міліонôвъ злр. За границею напр. въ Нѣмеччинѣ, де самй хлопскй райфайзенівскй касы выказують 250 міліо

Навколо при горячôмъ повѣтрю тягли ся поля, горбки прикрытй бѣло-синою филюючою мракою, що висѣла надъ горами и долинами. А въ долинѣ при пôднôжю горы и далѣ въ каблукъ бѣлй, яснй дахи Ерусалима помѣжь обома горами Морія и Сіономъ, що на сталево-синôмъ небѣ вôдбивали вôдъ промѣнѣвъ сирійского сонця якъ розтопленый бронзъ.

Примученй велитеньскй ґерманьскй жовнѣры лежали попôдъ хрестами и кидали жеребъ о ту багряницю, що здерли еи зъ плечій Учителя...

Крикъ товпы замовкъ. Купами стоявъ або сидѣвъ народъ довкола, а темнй очи на брунатнôмъ лици свѣтили ся ще надѣею, що вôнъ зôйде ще зъ хреста до свого народу. Але тй, що стояли близше до хреста и належали до секты фаризеѣвъ, або були вченй въ книгахъ насмѣвали ся зъ него.

Далеко на боцѣ стояла громадка тыхъ, котрыхъ вôнъ любивъ, помѣжь котрыми зацвитали ему въ Самаріи и Галилеи тихй радости, коли вôнъ ходивъ понадъ берегами Тиверіядского озера и навчавъ: Марія и Марія Магдалина жѣнки, Йоанъ его любимець, Йозифъ Ариматейскій, поважный чоловѣкъ, его потайный приклонникъ и иншй зъ нимъ.

А вôнъ висѣвъ самъ въ горячôй, парнôй просторони и змôгъ лишь вышептати:

— Прагну!

И напоено его...

*

Потôмъ знову зачали деякй промовляти про вôнъ може не Месія и кричали: „Коли ты сынъ Божій, то ходи и зôйди звôдтамъ; лѣкарю поможи собѣ и намъ!“ Й се слово впало до душѣ одного злочинця и вôнъ почавъ ругати Учителя. Але другій наводивъ его до покоры и вѣры, а коли запытавъ Учителя, сказавъ ему сей середъ болѣвъ сй темнй, потѣшаючй слова:

— Бо истинну, во истинну кажу тобѣ; ты ще нынѣ будешь зô мною въ раю.

*

И въ довгôй тузѣ, спецѣ и мукахъ погибаючи пôднѣсъ вôнъ наразъ голову свою.

Й наразъ Отець поставивъ свѣдоцтво противъ его противникôвъ. Бо дивѣть, въ тôй тишинѣ зôрвала ся наразъ буря и вихоръ, земля стала червона и стало темно, бо сонце затемнѣло ся понадъ ихъ головами. А грôмъ Отця гремѣвъ далеко и блыскучй знаки его гнѣву розсвѣчували темѣнь и земля зачала дрожати. Й довкола зачали всѣ дивувати ся и нарѣкати, а многй утѣкати зъ горы до мѣста въ ту саму пору, коли стало ся, що занавѣса въ святыни роздерла ся вôдъ горы до долины, гробы отворили ся, а земля розпала ся. Многй били ся въ груди, плакали изза смерти Справедливого и повѣрили. И жовнѣры въ страху вôдступили вôдъ его хреста.

Тогды выбѣгли его дорогй до него и вôнъ бувъ самъ зъ ними... Въ шумѣ бурѣ шукавъ вôнъ очима своеи матери и побачивши при собѣ своего ученика, котрого любивъ, злучивъ ихъ разомъ:

— Жено, глянь, то е сынъ твôй!

— Диви, то е мати твоя!

А темѣнь чимразъ бôльше росла и весь нарôдъ зъ жовнѣрами стоявъ и дививъ ся на его тѣло, що блестѣло свѣтломъ Отця.

И знову були многй мѣжь ними, що познали его, били ся въ груди и плакали.

Але страхъ передъ тымъ, що сповняе ся, що було написано, жахъ передъ всесвѣтою таемницею, и всѣ страждання его выкликали стонъ сумнѣву.

— Елѣ, елѣ, ляма асабтганѣ!

И два разы повторивъ вôнъ сей оклпкъ до Отця. Потôмъ прошептавъ ще тй слова, склонивъ голову и вôддавъ духа...

Позаякъ однакъ вже сповнило ся всьо, то и засвѣтило сонце понадъ головами тыхъ, що стояли въ подивѣ и страху.

При деревѣ его муки зазвучало оруже, а любовь, вѣра и духъ свѣтили на его обличю.

(Зъ „Буковины“.)

Золотѣ гадки.

I.

Гнѣвъ, се огонь. Чимъ бôльше дровъ кладешь,
Тымъ ярче полумя лютуе ясне;
А перестань докидувати дровъ,
Якъ стôй загасне.

Якъ моряки въ часъ бурѣ все зъ судна
У море мечуть, щобъ судно влекшити,
А стихне буря, жаль имъ стане стратъ,
Почнуть тужити, —

Такъ и гнѣвный у лютому розпалѣ
Не тямить, що здорове, що боляче;
А гнѣвъ мине, — згадавши, що пакоивъ,
За пôзно плаче.

II.

Немае друга по надъ мудрôсть,
Нѣ ворога надъ глупоту,
Такъ якъ нема любови въ свѣтѣ
Надъ матѣрню любовь святу.

Не дѣлишь мудрости зъ братами,
Еи злодѣѣ не вкрадуть,
Еи не згубишь по дорозѣ,
Она е вôльна середъ путъ.

Она магнетъ посередъ моря,
Найвысшій скарбъ, безцѣнный даръ,
Огнище тепле въ студѣнь горя,
Холодна тѣнь пôдъ страстей скваръ.

Безъ неи все житє пустыня
Такъ якъ пустый безъ друга шляхъ,
И якъ твôй дôмъ пустый безъ сына,
И якъ пустый дурного страхъ.

новъ 9 тысячь злр. обороту, — а касы тотй на власный коштъ будують мѣжь иншими сѣльскй хаты — и вôддають ихъ селянамъ на малй сплаты, тамъ можна говорити за порядну мужицку хату. Але у насъ въ краю, де паны зневолюють пити горѣвку, де жандармы мишкують за читальнями и мѣсцями хлопскихъ зборôвъ, бôльше нѣжь за злодѣйскими сховками, де за леда дрôбницю замыкають хлопамъ крамницѣ, на весь хлопскій промыслъ, або хоть бы пробу масткового пôдвигненя черезъ торговлю, спôлки, касы окладають незвычайными податками, у насъ въ такихъ обставинахъ годѣ думати о скрѣпленю матеріяльного положеня селянъ, а черезъ те годѣ накладати на селянъ обовязки, котрыхъ ихъ кишеня не выдержить.

Вкôнци вже самъ законъ вводить деякй рôжницѣ мѣжь хатами будоваными въ тôмъ самôмъ селѣ або мѣсточку. Въ одной именно сторонѣ села чи мѣсточка мають ставляти ся хаты лишь огнетревалй або огнетревало критй, а въ инной можуть бути и не огнетревалй будынки. Чому-жь бы не постановити, що богачѣ селяне будуть будувати хаты пôсля згаданыхъ приписôвъ, а для бѣднѣйшихъ впровадить ся постановы легшй?

Та дальше идуть постановы, на котрй не можуть зголити ся анѣ бѣднѣйшй анѣ богатшй селяне. Будинки сѣльскй не огнетревалй мають бути вôдъ себе вôддаленй на 10 метрôвъ. Выняткова може Выдѣлъ повѣтовый, зглядно краевый позволити на коротше вôддалене. Подвôре призначене до заѣзду, мае мѣрити 6 метрôвъ въ каждôмъ напрямку. Побôчь каждои поставленои хаты мае бути выходокъ, вôддаленый вôдъ студнѣ, що звычайно е при хатѣ 10 метрôвъ. Выходки мусять бути захованй вôдъ ока людского такъ, абы зъ дороги або пляцу публичного не було ихъ видно. Але въ деякихъ случаяхъ Выдѣлъ повѣтовый, зглядно краевый може увôльняти вôдъ выходкôвъ. Подôбнй постановы, окрôмъ остатнои вôдносять ся такожь до гноѣвъ. Помѣжь поодинокими будинками на господарствѣ треба позасаджувати ряды деревъ. Коли по пожарахъ, або инакшôи руйнации у селѣ мають на ново вôдбудовувати ся, то приписуе ся примусову регуляцію, назначену комісіею зъ рамени Выдѣлу повѣтового.

Коли плянъ регуляційный буде вымагавъ высуненя будôвлѣ напередъ, вже на землю сусѣда, то будуючій буде мусѣвъ собѣ вôдъ сусѣда пляцъ пôдъ будову докупити, а сусѣдъ примусово мае ему продати.

Того всего вымагати буде законъ. А що на те хлопска кишеня? Рада бы душа до раю… Що порадити на те, що землѣ по селахъ вже такъ скупо? Сусѣдъ сусѣдови пôдъ нôсъ пхае ся, бо тамъ далеко просторй ланы нашими руками управлюванй — та не нашй — а ту селянинови нема де хату збудувати! Шкода, що Выдѣлъ краевый не обчисливъ, колькото е такихъ случаѣвъ, що зъ браку мѣсця селяне иовъ хаты ставлять на своѣй иовъ на чужôй земли, бо ихъ власный пляцъ пôдъ будову такій вузкій, що хата не змѣстить ся! Й тымъ селянамъ буде законъ правити за те, що они мають збудовати собѣ просторый будинокъ, зъ просторымъ подвôремъ, зъ десять метровымъ вôддаленемъ выходка та гною и т. д!!

Якъ усунути тоту неможливôсть, выстроити порядне хлопске обôйсте? На те лишае ся одна рада: выкупити бôльшу посѣлôсть, здобути для селянъ бôльше простору. И коли справдѣ панамъ соймовымъ ходить о выгôднй хлопскй загороды, — то ухвалюючи законъ будôвляный, нехай ухвалять, щобъ рôвночасно вôдступити земель бôльшои посѣлости для громадъ. Инакше ухвалене закона будôвляного буде фаризействомъ, буде кпиною надъ притисненымъ селяниномъ, котрому закономъ приказуе ся зробити таке, чого не зробить, хочь бы якъ хотѣвъ.

А додати треба, що вôдповѣдно до гарнои хаты, — такожь иншй будинки господарскй мусять бути порядни, — а черезъ те о много дорожшй. До того вôдносить ся маленька постанова, що въ хатахъ не вôльно держати жаднои худобы. Стайнѣ найбôльшои части нашихъ селянъ е будованй зъ плотôвъ, — а черезъ те въ зимѣ дуже студенй. Тымъ зневолюваный селянинъ вносить лоша, теля, пацятка зродженй въ зимѣ до теплои комнаты. Инакше товарина згине. Певно, нѣхто того не стане боронити, щобы товарину держати у хатѣ, — але пôдносимо, що тогды селянинъ мусить выстарати ся о теплу, — а черезъ те дорогу обору.

Якъ те все долучимо до всѣхъ тыхъ тягарôвъ, якй накладае новый законъ, то мусимо прійти до переконаня, що нашъ селянинъ стане вôдъ теперь дуже культурно мешкати, але мусить перестати ѣсти. На будинки, закономъ приписанй пôде земля зъ рукъ бѣднѣйшихъ въ руки лихварôвъ та заможныхъ дукôвъ, — а бѣднѣйшй селяне будуть пухли зъ голоду въ гарныхъ хатахъ. Прикра то рѣчь бачити нынѣ соймовôй шляхтѣ, що села не дають ся устроити на европейскій выглядъ. Та власне шляхту нехай палить встыдъ, що допровадила край до того прикрого стану. Она управляла краемъ, орудувала всѣмъ его майномъ, довела край надъ берегъ пропасти. И теперь она чимъ разъ частѣйше буде ѣсти гôркй овочѣ свого правлѣня, ажь прійде хвиля — и она недалека, — що рухъ розбудженыхъ, а такъ довго гнобленыхъ масъ, вôдсуне ея въ тѣнь и заслужене забуте.

НОВИНКИ

Нова побѣда Американцѣвъ.

Американцѣ знову побѣдили Филипинцѣвъ и здобули мѣсто Мальольосъ. Мѣсцевôсть та була обведена потрôйнымъ валомъ, а войско провадивъ самъ Агвінальдо, але не мôгъ опертись американьскôй силѣ. Войско его повтѣкало вразъ зъ нимъ въ глубину краю, пôдпаливши передъ тымъ мѣсто. Гадають, що пôсля тои побѣды Американцѣвъ, Филипинцѣ здадуть ся, бо бачуть, що не мѣрятись имъ зъ добре вправленымъ войскомъ американцѣвъ.

Якъ Канадійскй Индіяне и Ескимосы полюють на вовкôвъ?

Пôвнôчнй Индіяне, особливо тй, що живуть надъ заливомъ Гудсонскимъ (Hudson bay) и Ескимосы мають слѣдуючій способъ до польованя на вовкôвъ:

Они беруть плоскій кремѣнь (званый flint або fire-stone и дуже твердый) на одну стону довгій и обципують его такъ, щобы на кôнци бувъ дуже острый. Потôмъ привязують той камѣнь до колика, котрый вбивають въ землю цѣлковито такъ, щобы лишь камѣнь остававъ на верха и державъ ся сильно, не рухавъ ся. На камѣнь той кладуть они товщъ (сало) зъ звѣрины и стережуть его поки не замерзне, почѣмъ вôдходять. Вовкъ, якъ звѣстно, любить страшно теплу кровь и той его апетитъ веде его, при помочи индіянской лапки, до власнои згубы. Вôнъ приходить голоденъ до замерзлого сала и починае его лизати, а въ мѣру того якъ вôдъ тепла языка сало розмерзаесь смакуе оно ему все лѣпше и лѣпше. Наконець потягнувъ вôнъ язикомъ по острôмъ камени и скалѣчивъ ся. Почувши смакъ крови, а не знаючи що се его власна кровь, тратить голову, лиже дальше и що-разъ бôльше себе калѣчить; но чимъ бôльше крови тече зъ его пыска, тымъ бôльша жажда тои крови въ него збôльшаесь. На се приходять другй вовки и зъ ними дѣесь та сама исторія, поки жажда крови не дôйде у нихъ до скажености, а тогды кидають ся оди оденъ на другого и взаимно себе загризають. По якимсь часѣ надходить Индіянинъ, облуплюе зъ нихъ шкôры и несе продавати. Цѣле те польоване не коштуе его майже нѣчого кромѣ сала, котрымъ прикрывае здрадливый камѣнь и робобота коло здôйманя шкôры. Острый сей камѣнь переносить вôнъ потôмъ въ друге мѣсце, щобы знову споймати допровадженыхъ до скажености жаждою власнои крови вовкôвъ.

СПРОДАНЙ НА SHERIFF SALE.

Дня 24 с. м. продавъ шерифъ въ судѣ повѣту Lackawanna реальности двохъ Русинôвъ а именно Михаила Шарака зъ Скрентонъ, Па. и Якова Корбеляка зъ Олдъ Фордже, Па. Обѣ реальности продали компаніи позычковй такъ званй Building and Loan Association. Компаніи тй рахують звычайно дуже великій процентъ вôдъ позиченыхъ грошей, а коли чоловѣкъ не заплатить колька ратъ, продають его. Въ виду того мы радили-бъ всѣмъ людямъ, що не мають сталого доходу, позичати грошѣ въ людей приватныхъ, а не въ тыхъ товариствахъ, бо тогды платили-бъ процентъ меншій и принимали условія не такй тяжкй.

Засудъ.

Судъ въ Вінніпеґу, въ Канадѣ, засудивъ двохъ Русинôвъ Семена Чубея и Василя Гущака на смерть. — Вѣшати ихъ будуть дня 16. мая с. р. въ Вінніпеґу. Выжь згаданй фармеры походять зъ Пустого Иваня, борщѣвского повѣта, въ Галичинѣ, котрй минувшого року замордували въ Стуартбурнъ Василя Боєчка и его четверо дѣтей въ цѣли крадежи 50 доляровъ.

Пеннсильвенія банкротує.

Держава Пеннсильвенія есть безперечно одною зъ найбогатшихъ въ пôвнôчнôй Америцѣ. Помимо того однакъ „босы" розличныхъ партій ссали ей, и газдували еѣ доходами такъ, що теперь знаходить ся той богатый край надъ пропастію банкрутства. Ґоверноръ Стоунъ зробить предложене, щобы зменшити розходы на школы и въ той способъ сплатити бодай часть державного довгу. Красна гадка, нема що казати. Рôжнй сенаторы въ родѣ Quay-а и „боссове" крали грôшь людскій якъ самй лишь хотѣли, а теперь будуть обмежувати выдатки на школы. Та чому-бъ лѣпше не завести проґресивного доходового податку и отаксувати компаніи та рôжныхъ панкôвъ, що тысячѣ и міліоны рôчно збивають? Ба нѣ, они не зроблять сего, але постарають ся, щобъ люде були темнѣйшй, бо глупшій народъ, тымъ довше и певнѣйше ихъ панованe.

ЧИ QUAY БУДЕ ЗНОВЪ СЕНАТОРОМЪ?

Въ Сполуч. Державахъ е таке право, що каждый стейтъ выбирае собѣ двохъ заступникôвъ до рады вашинґтоньскои. Заступникôвъ тыхъ выбирають послы стейтовй, або такъ звана legislature (леджіслейчюръ); звуть ся они сенаторами. Розумѣе ся, що каждый стейтъ повиненъ дуже о тое дбати, щобы его сенаторы були можливо найлѣпшй люде въ стейтѣ и найлѣпшй зъ помѣжъ членôвъ леґіслятуры. Тымчасомъ въ Пеннсильвеніи дѣесь инакше. Ось вже 63 разъ выбирали сенаторôвъ и ще не выбрали. А чому? Отъ тому, що Quay, що поробивъ много злодѣйства, о якихъ цѣлый свѣтъ знае, мае помимо того много своихъ заушникôвъ, котрй хочуть его выбôръ переперти. Якъ сей выбôръ скôнчить ся, ще не знати, але встыдъ бувъ бы, еслибъ Пеннсильвенія выбрала злодѣя-сенаторомъ. Сенаторы мають по $5.000 рôчнои пенсіи и по 20 центôвъ за кожду милю, коли ѣдуть до и зъ Вашинґтону, а кромѣ того заробляють дещо „зъ боку."

Застрѣливъ судію.

Въ Dallas, Texas, лоеръ (адвокатъ) Вудруфъ застрѣливъ судію Кокрена за те, що сторона, котру вôнъ заступавъ, мала проґрати. При той способности оденъ зъ присутныхъ зôставъ такожь тяжко зраненый. Лоера того поставлено пôдъ $3,000 бейлу.

6000 кравцѣвъ хоче страйкувати

Таке велике число кравцѣвъ въ Филяделфіи грозить страйкомъ, если не достане пôдвысшеня платнѣ. Межи ними знаходить ся около 2000 жѣнокъ.

Запросины.

Въ имени рады церковнои и всѣхъ моихъ вѣрникôвъ запрашаю всѣхъ Русинôвъ зъ нашои околицѣ до Фріляндъ, Па., де въ рускôй церкви вôдбуде ся торжественне посвячене звона дня 16. апрѣля с. р. Дзвôнъ се великій, важить 23 сотнары, за котрый заплатилисьмо готôвкою 614 долярôвъ. Сподѣюсь, що каждый у кого буде вôльный часъ, поспѣшить до фріляндскои церкви, де его радо и сердечно повитаемо.

О. Гавріилъ Мартякъ.

Бандиты на Кубѣ.

Зъ Кубы пишуть намъ, що тамъ волочать ся бандиты (розбôйники) цѣлыми купами и непокоять людей, видбираючи имъ не лишь маетки, але и житє. Жандармерія и войско остро слѣдять за ними, але ще здаесь, мине довгій часъ закимъ на Кубѣ цѣлковитый спокôй настане и люде не будуть потрѣбувати боятись нападу непрошеныхъ гостей.

Хоче женити ся!

Молодый Русинъ, що числить 27 лѣтъ житя, ревный рускій патріотъ, членъ братства и „Р. Н. Союза", взôрцевый робôтникъ, провадить ся дуже честно, бо мае вже теперь 800 долярôвъ готôвки, пошукуе рôвножъ честнои жѣнки, Русинки, що вмѣла-бъ бодай по руски читати и писати, мала 200 до 300 долярôвъ и честно провадилась. Може се бути дѣвчина або вдова вôдъ 18 до 27 лѣтъ. Котра-бъ зъ Русинокъ мала охоту подружитись зô мною най пише до Редакціи „Свободы" и най зашле тамъ свою фотоґрафію. За секретъ ручить ся, а листъ и фотоґрафію и возьму вôдъ Редакціи и назадъ зашлю.

Рускій молодецъ-робôтникъ.

ЗНОВЪ НОВА КНИЖКА!

Знову выйшла нова книжка! Ту книжку написавъ Ст. Макаръ, а списавъ вôнъ чотыри цѣкавй повѣданя на 78 сторонахъ. Тота книжочка мае заголовокъ: „Оповѣданя." Хто хоче тоту книжочку купити, най пише до редакціи „Свободы" и най зашле 17 центôвъ, а достане книжочку. Она коштуе 15 центôвъ, а зъ пересылкою 17 цнт.

На протонотара.

Осьтымъ оголошую себе яко кандидатъ на протонотара повѣта Northumberland. Есьмъ зъ партіи демократичнои, а номінація на згаданый урядъ мае вôдбутись въ юлію. Если буду выбранымъ, буду заступати народъ честно.

M. B. Kramlich
SHAMOKIN, PA.

ФІНЛЯНДІЯ И РОССІЯ.

А въ... Россіи... добрый є живстъ:
Она краѣ цѣли пожерла,
А ще зъ переѣду не вмерла;
Лишь... Россія.., любіи народы,
Добро неправное не шкодить.
(Зъ Фавста Гетого, mutatis mutandis.)

На цѣлôмъ просторѣ россійской державы бувъ до нынѣ оденъ закутокъ, що мавъ певну самостôйнôсть, автономію, де увзгляднювано права горожанъ, де кнутъ козацкій не лѣтавъ понадъ плечима горожанъ, бо то були дѣйсні горожане, а не „пôдданѣ", якъ то звуть ся мешканцѣ прочои Россіи; тымъ щасливійшимъ закуткомъ Россіи була Фінляндія.

Права свои набула Фінляндія на пôдставѣ договору заключеного въ р. 1819 мѣжь царемъ Александромъ I. и Швеціею.

На основѣ того договору мала Фінляндія соймъ, що складае ся зъ представителѣвъ шляхты, духовеньства, мѣщанъ и селянъ. Шляхта высылае по одному представителеви зъ кождого роду, а родôвъ тыхъ є 240, духовеньство высылае трехъ найвысшихъ достойникôвъ и 6 низшихъ священникôвъ, а разомъ зъ духовеньствомъ засѣдають такожь въ соймѣ представителѣ університету гельсінґфорского и представителѣ учителѣвъ шкôльныхъ. Мѣщане высылають по одному послови зъ кождого мѣста, а если мѣсто мае бôльше якъ 6 тысячь мешканцѣвъ, то на кождыхъ слѣдуючихъ 6 тысячь выпадае такожь оденъ посолъ. Селяне выбирають по 1 послови зъ кождого округу соймового.

Генералъ-ґубернаторъ, именованый царемъ, є такожь головнокомандуючимъ войска Фінляндіи и президентомъ найвысшои институціи, якою є царскій сенатъ.

Хоть Фінляндія є частію россійской державы, то доси мала окрому адміністрацію фінансову, окремі грошѣ, почту, желѣзницѣ, а навѣть була вôддѣлена вôдъ Россіи лініею митовою. Мала такожь свое войско, що звало ся урядово войскомъ фіньскимъ, до якого належали лишь Фінляндцѣ. Попри ґенералъ-ґубернатора въ Гельсінґфорсѣ найвысшу власть въ рукахъ мае такожь секретарь державный для Фінляндіи, именованый царемъ. Вôнъ мешкае въ Петербурзѣ, але все є зъ роду Фінляндцемъ и мае титулъ и характеръ міністра.

Фінляндія, що числить лишь ледво два и пôвъ міліона мешканнѣвъ, стоить дуже высоко въ культурѣ и добробытѣ; мае свой університетъ зъ 2 тысячами студентôвъ, політехніку, щось коло 50 ґімназій и школъ реальныхъ, 62 школы женьскі, 8 школъ торговельныхъ, 76 шкôлъ ремѣсничихъ и т. д. Длятого въ краю майже нема анальфабетôвъ.

Языкомъ урядовымъ є шведскій и фіньскій; Шведы творять десяту часть населеня и репрезентують станъ шляхотскій и мѣщаньскій; маса народу є фіньскою. Оба народы є протестантами, православныхъ въ цѣлôй Фінляндіи є щось коло 40.000, а католикôвъ ще менше.

Доходы и розходы выносять 24 міліонôвъ рублѣвъ, довгъ державный выносить коло 40 міліонôвъ рублѣвъ и тяжить майже цѣлый на желѣзницяхъ.

Така самоуправа и свобода Фінляндіи була вже довго солею въ оцѣ Россіи и Россія старала ся рôжными способами ту свободу скоротити; дѣяло ся то поволеньки и систематично, ажь сего року прійшовъ головный ударъ. Хоть Россія договоромъ забезпечила тѣ права Фінляндіи, то теперь зовсѣмъ не вагае ся ихъ ломити, такъ само якъ то колись робила зъ Украиною.

За рôжными невеличкими и незначучими змѣнами слѣдувавъ минувшого року въ осени до „государственного совѣта" внесеный проектъ закона, котрымъ зносить ся окремо войско фіньске, а сполучуе ся его разомъ зъ арміею цѣлои державы. Въ той цѣли скликано надзвычайну сесію сойму фіньского, щобы соймъ затвердивъ се предложене, але тутъ стрѣтило ся оно зъ сильнымъ опоромъ тымъ бôльше, що зносить оно не лишь фіньске войско, але и накладае на Фінляндію тягаръ въ сумѣ 8 міліонôвъ рублѣвъ. Генералъ-губернаторъ Бобриковъ старавъ ся всѣми силами перепертн сей законъ въ соймѣ, а коли того не змôгъ, то правительство россійске взяло ся до насильства. А именно постарало ся правительство россійске о указъ царскій, силою котрого всѣ справы, що дотичать цѣлои Россіи вразъ зъ Фінляндіею усувають ся зъ пôдъ компетенціи сойму фіньского, а приходять пôдъ рѣшене „государственного совѣта". Инакше сказавши, всѣ справы, що доси находили иніціятиву, дискусію и рѣшене въ соймѣ фіньскôмъ и за посередництвомъ державного секретаря приходили до санкціи царя, — теперь будуть рѣшати ся въ „государственномъ совѣтѣ." Такимъ чиномъ соймъ фіньскій у всѣхъ справахъ, крôмъ льокальныхъ, стае лишь институціею обрадуючою, безъ жадного значѣня.

Якъ грôмъ ударивъ сей указъ царскій въ населене Фінляндіи, що вже не могла бути въ сумнѣвѣ що до намѣрôвъ рѣшаючихъ сферъ. Найвысша фінляндска власть адміністративна, сенатъ, не хотѣла сего указу оповѣстити, а тодѣ генералъ-губернаторъ загрозивъ становъ облоги и обсадженемъ всѣхъ мѣстъ фінляндскихъ вôйскомъ россійской гвардіи. Пôдъ симъ напоромъ ухваливъ сенатъ фінляндскій бôльшостію 11 голосôвъ противъ 10 оголошене царского указу.

По сѣй публикаціи, бôльша часть населеня Гельсінґфорсу, столицѣ Фінляндіи, прибрала жалобу, дневники вийшли въ чорныхъ рамахъ и не безъ причины, бо се конець автономіи краевои.

Вôдобрала Россія запоручену Украинѣ свободу, — може толкувати ся, що то стало ся въ минувшости, що теперѣшнôсть за то не вôдповѣдае; вôдобрала Россія свободу Польщи, — може вытолкувати ся тымъ, що то „мятежники", „бунтовники", — але що до Фінляндіи то и слова оправданя не мае.

И є ще въ Россіи елементы, що вôдповѣдно оцѣнюють то поступоване правительства; такъ примѣромъ старый и поважный журналъ россійскій „Вѣстникъ Европы" дôставъ друге остережене за критику поступованя правительства въ справѣ Фінляндіи. Але тѣ елементы придавленѣ и придушенѣ, слова вôльного сказати не можуть.

Ажь сумъ бере дивити ся на то; гнетъ и насиле, и выгляду жадного, щобъ то колись скôнчило ся, хоть надѣя все намъ каже, що и тамъ колись засвѣтить сонце и леды абсолютизму, самодержавія розстають. Дай Боже, щобъ то стало ся якъ найскорше, а тодѣ и наша Украина вôджие новымъ житемъ.

(Зъ „Буковины".)

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвчить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.